

Posudek disertační práce

PhDr. Ondřej Vojtěchovský „Jugoslávská informbyrovská emigrace v Československu“ (vedoucí práce doc. PhDr. Jan Pelikán, CSc), Praha 2010, 847 s.

Obsáhlá práce je věnovaná tématu dosud jen velmi málo zkoumanému. Jde o otázky spjaté s osudy poválečných jugoslávských emigrantů, kteří se po Titově roztržce se Stalinem postavili na stranu Informačního byra komunistických a dělnických stran. V Československu šlo o poměrně nevelkou skupinu lidí, necelých sto šedesát, další podobné skupiny protititovských emigrantů působily i v dalších lidově demokratických zemích a v Sovětském svazu.

Skupina vznikla v létě a na podzim roku 1948 a tvořili ji bývalí diplomaté, pracovníci některých jugoslávských institucí v Československu, studenti a učňové. Ze známějších osobností lze uvést jen spisovatele Teodora Balka a jeho českou manželku Lenku Reinerovou a z Francie v roce 1949 přišedšího Antona Rupnika.

Pražská skupina emigrantů, vedená Balkem a Reinerovou a později Rupnikem, byla velmi aktivní a vydávala časopis Nova Borba a zajišťovala rozhlasové vysílání pro Jugoslávii. Nad jejími aktivitami „bděli“ pracovníci zahraničního oddělení ÚV KSČ a mimo jejich vědomí i tajná policie. Nevyhnuli se ozvěnám politických procesů s Rajkem, Kostovem a především Slánským. Nevyhnuli se ani problémům, společným každé emigraci, tedy vzájemným sporům, podezíravosti a udavačství. Po roce 1953 a postupném zlepšování vztahů Jugoslávie s ostatními socialistickými zeměmi někteří z emigrantů ztratili perspektivy a pokoušeli se o emigraci do SSSR, nebo se vrátili do FLRJ. Většina se však v dalších desetiletích začlenila do života v Československu. Zatím co období let 1948-1953 jsou věnovány zhruba dvě třetiny celé práce, další část se zabývá obdobím až do konce osmdesátých let.

Analýza jejich politické činnosti, to jak jim hostitelská země umožňovala vůbec existovat a naopak jak se je snažila usměrňovat, tvoří samotný obsah posuzované práce. Jako pracovní metodu autor zvolil mikroskopickou analýzu, tedy postup od náročné heuristiky, přes analýzu, rozbor a uplatnění získaného materiálu v chronologické formě výkladu. Vzniklý text je pak prvotní materiálovou studií, reprezentující příběh jako plnohodnotný historický žánr.

Přesto, že sám autor označuje svůj „poněkud hutný“ text jako „čtenářsky málo záživný“, sám jsem jej s chutí přečetl jako skutečný příběh a domnívám se, že může být v mnohém užitečný tomu, kdo se bude zajímat o složitou problematiku politické emigrace, nebo o období politických procesů a o práci bezpečnostních složek. Autorem shromážděný materiál obsahuje mnoho poznatků, které často nesouvisí přímo s aktivitami emigrantů, ale např. se vztahy uvnitř mezinárodního komunistického hnutí, uvnitř KSČ, nebo vůbec uvnitř československé společnosti. I pro toho, kdo se zabývá Jugoslávskou tematikou tu je mnoho zajímavého, např. o vzájemných vztazích FLRJ s ostatními soc. zeměmi, nebo o založení Nové komunistické strany Jugoslávie.

Oceňuji pregnantnost při formulování cílů a poslání práce, vymezení jejího tématu (časové, územní, věcné), ale i vynikající a vyčerpávající rozbor pramenné základny a existující literatury. Text je zpracován na úrovni, je doslova za ním „vidět“ velká heuristická práce v archívu. A tím je práce přínosná, protože je vysloveně prací materiálovou, založenou na archivním výzkumu. Dobře napsaný text ukazuje, že autor je dobrý stylist, ale především nadějný specialista, se všemi předpoklady stát se dobrým historikem. Ukazuje, že autor zvládl metody historické práce. Současně prokázal dobré teoretické znalosti a přinesl nové poznatky pro rozvoj disciplíny.

Disertace splňuje zákonem stanovené podmínky. Doporučuji proto, aby po úspěšné obhajobě byla dr. Veselovskému udělena vědecká hodnost D.Sc.

V Praze 24. května 2010.

1
PhDr. Miroslav Tejchman, DrSc.